

ogsaa jeg mener, at alt dette bliver saa overordentlig vanskeligt, naar man kommer udenfor bestemte Konfessioner, og ikke holder sig til visse fastslaaede Begreber. En saadan nærmere Undersøgelse, om Vedkommende respekterer Edens Helighed, kommer til at svæve i Luften, saasnart man kommer udenfor bestemte Religionsfandsund og deres fastslaaede Dogmer. For Resten er det jo klart, og det kan det ikke falde mig ind at benegte, at vi i dette Lovforslag staa over for et meget vigtigt Spørgsmaal, og at det er ønskeligt, at Spørgsmaalet bliver overveiet. Jeg tror, at der haabe i Rigsdagen og udenfor Rigsdagen maatte netop paa dette Gebet trænges til noget mere Eftertanke, noget mere Overveielse af de forskjellige Forhold, og derfor er det meget langt fra, at jeg skulde anse det for ønskeligt, at denne Sag gaar sin videre Gang og kommer til et Udvalgs Prøvelse. Jeg tror, hvor længe man end overveier det, hvor meget man end vil prøve det, vil det ikke være muligt at danne Noget, der virkelig er en Ed, som kan afslægges af Alle; der bliver altid Nogle tilbage, som slet ikke besidde noget af den Slags religiøse Begreber, under hvis Sanktion en Ed maa stilles. Selv om man drager Grændsen liberalt i den Retning, selv om man endogsaa vil lade sig nøie med „ideelle Magter“, som det ærede Medlem for Langeland sagde, bliver der dog endda dem tilbage, der ikke ville erkende, at de tro derpaa. Vi kunne i den Henseende blot se hen til de socialistisk-nihilistiske Partier. Det er jo Folk, der uden Tvivl ville lade haant om saadanne Begreber som Samvittighed og deslige, og erklære ogsaa det for, at være en taabelig Overtro. Jeg tror derfor, at det er en uafselig Opgave, og jeg vil i Forbigaaende — thi der vil formodentlig blive Leilighed til at komme nærmere tilbage til det — bemærke, at hvilken Fortolkning man end vil opstille af Grundlovens § 79, kan man aldrig af den komme til at slutte noget Saadant, som at Grundloven kræver Umuligheder, kræver, at der skal være en Edsformular, som Alle kunne benytte uden Hensyn til, hvad de tro eller ikke tro. Det kan man ikke sige, og man kan ikke heller sige, at det maa være Grundlovens Tante, at man overhovedet skulde affasse Ed eller ikke forlange Ed som noget Nødvendigt i noget Forhold, saa at der skulde staffles subsidiære Udveie i saa Henseende, med andre Ord, at man skulde admittere en almindelig Forsikring i Stedet; thi det kan man vanskeligt antage at være Grundlovens Mening, netop fordi Grundloven selv paa flere Punkter udtrykkelig kræver Ed. Den kræver Ed i § 55, nemlig Rigsdagseden, den kræver Kongens Ed paa Forsamlingen, og eventuelt Thronfølgerens Ed paa Forsamlingen, og den kræver, hvad der i praktisk Henseende er af endnu større Betydning, Embedseden, idet nemlig Grundlovens § 17 forlanger, at alle Embedsmænd, baade

civile og militære, skulle afslægge Ed paa Grundloven. Jeg kan derfor ikke se rettere, end at, hvorledes man end vil opfatte Grundlovens § 79, saa bliver denne Forordning om Ed en kranke, en Begrændsning, som Grundloven selv opstiller paa mange Steder. Paa det Gebet eller idetmindste paa Størstedelen af det Gebet, som dette Lovforslag omhandler, som ligger under den almindelige Lovgivning og ikke under Grundloven, staar Spørgsmaalet efter min Mening nærmest saaledes, om man skal skride til i visse Tilfælde at indføre en høitidelig Forsikring istedetfor Ed og tillægge den den samme Virkning som Ed. Det forekommer mig, at, naar man vil se Sagen sand og ligefrem, saaledes som den virkelig er, er det dette Spørgsmaal, der frembyder sig, dette: skal man gaa ind paa for deres Vedkommende, som staa udenfor Konfessionerne, at indføre en simpel Forsikring paa Tro og Love eller paa Ære og Samvittighed, eller hvad man nu vil kalde det, istedetfor en Ed og lade den have samme Virkning som en Ed. Det er, forekommer det mig, det Spørgsmaal, som i Virkeligheden kommer til at foreligge. Det er et meget vigtigt og alvorligt Spørgsmaal. Endnu er det vel ikke meget praktisk her i Landet, men man kan jo ikke vide, hvorledes det vil stille sig i Fremtiden, og derfor er det, som jeg før sagde, et alvorligt Spørgsmaal, som Ingen kan have Noget imod, at man tager under Overveielse. Jeg kan til en vis Grad dele den Mening, som blev udtalt af det ærede Medlem fra Langeland (Brandes), at for de saakaldte Løstedeers Vedkommende er der ikke særdeles Meget vundet ved at have nogen Ed. Det er jo, som han bemærkede, ganske klart, at man kun sværger paa, at man vil gjøre, hvad man isærveien er forpligtet til; det er altsaa kun en Slags yderligere Garanti for god Opførsel, man afgiver. Men dernæst kan man endvidere tilføie, at der er ingen særlig Straf i Lovgivningen for Brud paa Løstedeer. De strenge Straffe, som Lovgivningen fastsætter for falske Vidneeder og falske Parisereder, finde ikke Anvendelse paa Løstedeer. Hvad Brud paa Løstedeer angaar, kan man ikke i Almindelighed sige, hvad Straffen er derfor. I de fleste Tilfælde vil der ikke være Straf derfor, men kun Straf for den Forseelse, man mod sin Pligt gjør sig skyldig i. Derfor kunde der, som bemærket, siges Meget for, at man, hvor Talen er om disse blotte Løfter, ikke benyttede egentlig Ed, men lod det være nok med en Forsikring paa Ære og Samvittighed. Men her møder man ganske vist den meget vigtige Indvending, som jeg tror, at de Herrer ville have meget ondt ved at komme bort fra, at netop den mest praktiske og den vigtigste Art af Løstedeer, nemlig Embedseden, kunne vi ikke slippe for, da den er foreskrevet i Grundloven, undtagen naturligvis gennem en Grundlovsforandring. Derfor staar efter min Mening Sagen saaledes, at for